

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

Kántor, Zoltán (ed.): *Autonomies in Europe: Solutions and Challenges*. [Autonomii în Europa: Soluții și provocări] Budapesta: Nemzetpolitikai Kutatóintézet, L'Harmattan, 2014.

Abstract. Volumul de față conține lucrări prezentate în cadrul conferinței internaționale intitulată *Territorial Autonomies in Europe: Solutions and Challenges* [Autonomii teritoriale în Europa: soluții și provocări], organizată de către Nemzetpolitikai Kutatóintézet/ Research Institute for Hungarian Communities Abroad la Budapesta în aprilie 2013.

Volumul este compus din două părți mai mari. Prima parte conține studii despre autonomie ca o posibilă soluție pentru problemele minorităților naționale. Două dintre studii au un caracter mai teoretic (comparația formelor de autonomie teritorială și nonteritorială, impactul integrării europene pe tendințele autonomiste ale minorităților), iar trei studii abordează autonomii teritoriale existente în Europa de Vest (Insulele Åland, Regiunea Autonomă Trentino Alto Adige și Catalonia). A doua parte a volumului se ocupă de aspirațiile comunităților maghiare spre autonomie, situația actuală și piedicile în calea realizării acestora. Studiile de caz care sunt centrate pe România, Slovacia și Ucraina sunt precedate de un studiu care analizează din punct de vedere istoric și geografic autonomiile minorităților naționale în Bazinul Carpatic. Celor două mari blocuri tematice se adaugă raportul și recomandările Consiliului Europei din 2003 (Raportul Gross). Pe lângă cuvântul introductiv al editorului volumului poate fi citit și cuvântarea lui Andreas Gross, autorul raportului Gross, care a fost și unul dintre prezentatorii principali al conferinței din 2013.

Volumul *Autonomies in Europe: Solutions and Challenges* reprezintă prima publicație care unește analize elaborate de specialiști din Europa Centrală și specialiști vest europeni, respectiv aspirațiile comunităților maghiare și forme de autonomii existente, toate în limba engleză. Astfel, editorii volumului doresc să promoveze aspirațiile comunităților maghiare pe plan profesional internațional.

Tóth, Norbert: *A kisebbségi területei autonómia elmélete és gyakorlata*. [Teoria și practica autonomiei teritoriale a minorităților naționale] Budapesta: Nemzetpolitikai Kutatóintézet, L'Harmattan, 2014.

Abstract. Cartea de față abordează autonomia teritorială al minorităților naționale preponderent din perspectiva dreptului internațional. Autorul aplică o definiție destul de îngustă a autonomiei. În concepția lui, autonomia teritorială minoritară este un teritoriu definit de granițe politico-administrative exacte, a cărui populație este investită cu drepturi legislative și executive în cel puțin unele dintre domeniile relevante autonomiei, în principal scopul de a proteja identitatea specifică a populației care din perspectiva statului se califică minoritate, dar reprezintă majoritate etnică pe plan local.

Autorul și-a propus să adune actele normative internaționale prin intermediul cărora pot fi realizate autonomiile, respectiv în cadrul cărora trebuie ele să funcționeze. Pe lângă acestea, cititorului îi este oferită o analiză a autonomiilor teritoriale cele mai cunoscute (Regiunea Autonomă Trentino Alto Adige, Catalonia, Scoția sau Insulele Åland), precum și despre natura schimbătoare a relațiilor internaționale. Noutatea cărții constă în elaborarea detaliată asupra situației juridice interne și internaționale a „minorităților în cadrul minorității” (adică grupurile etnice minoritare în compoziția populației teritoriului autonom). În plus, autorul prezintă posibilitățile teritoriilor autonome de a se integra în relațiile desfășurate pe plan internațional.

▪ reviste, articole

Magyar Kisebbség, anul XVIII, vol. 69-70, nr. 2013/3-4.

Abstract. Axa tematică a penultimului număr o reprezintă politica de cetățenie și discursurile despre națiune, interesul fiind stârnit de reacțiile la schimbarea Legii cetățeniei (2010) și a Legii electorale (2011) din Ungaria, în urma cărora etnicii maghiari pot obține cetățenia maghiară în regim preferențial plus au drept de vot fără a avea reședința în Ungaria. Articolele din volum sunt grupate în trei blocuri tematice. Prima parte conține rezultatele cercetărilor legate de politicile de cetățenie (Ungaria, România și Slovacia) studiile fiind semnate de către Tamás Kiss, Irina Culic și Ágnes Vass. Următorul bloc conține doisprezece articole, răspunsuri la ancheta revistei legată de consecințele politice și sociale ale deciziilor maghiare. Apelului au răspuns următorii cercetători și politicieni: Árpád Antal și Sándor Tamás, Tamás Bauer, Zsolt Attila Borbély, Iván Zoltán Dénes, Gábor Egry, István Gajdos - László Zubánics- Mihály Tóth, Tamás Korhecz, Szabolcs Pogonyi, Levente Salat, Judit Tóth, András Varga Zs., Tamás Wetzel. Ultimul bloc tematic prezintă rapoarte de anchete sociologice despre națiune, patriotism, identitate, minorități naționale și comunități maghiare de peste hotare derulate în Ungaria în timpul regimului socialismului de stat în cadrul Tömegkommunikációs Kutatóközpont [Centrul de cercetare mass-media] care a funcționat între anii 1969-1991.

Articolele pot fi descărcate integral de pe pagina web a [Fundației "Jakabffy Elemér" Alapítvány](#). Fiecărui studiu îi este atașat un [abstract](#) în limba engleză.

Magyar Kisebbség, anul XIX, vol. 71, nr. 2014/1.

Abstract. Numărul actual al revistei din Cluj apare cu titlul *Ötven hónap Észak-Erdélyben: A Horthy-rendszer integráló készségének próbája (1940-1944)* [Cincizeci de luni în Transilvania de Nord: Provocările capacității de integrare a sistemului Horthy]. Revista conține patru studii, documente de arhivă și o recenzie de carte. Edit Csilléry analizează schimbările angajaților în administrația publică și a funcționarilor publici după schimbarea imperiului în Cehoslovacia (1938) și regiunea Transcarpatia (1939), cercetarea fiind axată pe analiza celor mai importante criterii de verificare aplicate de către statul maghiar. Attila Szavári se ocupă de Societatea de Asigurare „Minerva”, o întreprindere economică independentă din Transilvania care a jucat un rol important în viața maghiarilor din România înainte de 1940. Szavári descrie cum, după anexarea Transilvaniei de Nord, Societatea a intrat în vizorul companiilor de asigurare mari și a ajuns să fie lichidată. Tamás Sárándi, prin studiul activității Comisiei Germane-Italienne de Ofițeri din Transilvania, examinează doleanțele românilor din Transilvania de Nord și ale maghiarilor din Transilvania de Sud, dar nu prin comparația acestora, ci interpretându-le în cadrul celor două strategii etnopolitice. Istoricul militar Nagy József prezintă activitatea unei unități de frontieră din Carpați compusă din secui locali și condusă de ofițerii armatei regale maghiare. Atenția cercetătorului este centrată pe aspecte de istorie socială folosind surse primare precum jurnale și memorii născute în paralel despre aceleași evenimente dar din diferite perspective. Secțiunea „Arhive” a revistei conține două rapoarte ale Consiliului de miniștri ungar, documentele fiind precedate de studiul introductiv al istoricului András Tóth-Bartos despre politica de diasporă după al Doilea Arbitraj de la Viena. Primul document inclus în volum este în legătură cu mutarea secuilor din Bucovina, iar al doilea este o analiză a situației Comitatului Szolnok-Doboka cu scopul de a pune bazele politicilor naționale și a realiza un coridor de localități cu populație majoritară maghiară care să lege regiunea Călata cu Ținutul Secuiesc. Revista se încheie cu recenzia lui Gábor Egry despre cartea *Testtörténetek. A nemzet és a nemi betegségek mediatizálása a két világháború közötti Kolozsváron* [Poveștile corpului. Medicalizarea națiunii și a bolilor venerice în Clujul interbelic] semnată de Zsuzsa Bokor.

Articolele vor fi disponibile pe pagina web a [Fundației „Jakabffy Elemér” Alapítvány](#).

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Proiectul transnațional Roma MATRIX. Raportul despre Romania (2014)

Descriere. În luna august a apărut Raportul despre Romania elaborat în cadrul proiectului *Roma MATRIX (Mutual Action Targeting Racism, Intolerance and Xenophobia)*. Roma MATRIX este unul dintre cele mai mari proiecte transnaționale de incluziune a romilor din UE și este finanțat de către Comisia Europeană. Raportul a fost redactat de Maria-Carmen Pantea (Universitatea Babeș Bolyai) și se bazează exclusiv pe analiza documentelor (inclusiv rapoarte și cercetări). Analiza este structurată în cinci secțiuni: (1) descrierea generală a politicilor naționale referitoare la romi; (2) mecanismele de raportarea și sancționarea manifestărilor îndreptate împotriva romilor; (3) pregătirea copiilor care părăsesc sistemul de protecție; (4) angajarea în muncă; (5) relațiile inter-comunitare și medierea. Partea de cercetare este doar una dintre componentele proiectului, care mai include intervenții la nivel local și național în 10 țări europene (Bulgaria, Grecia, Italia, Polonia, Regatul Unit, Republica Cehă, Romania, Slovacia, Spania, Ungaria). Rapoarte cu o structură similară au fost redactate pentru celelalte state și pot fi accesate (momentan 6) pe [pagina web a proiectului](#).

În luna octombrie, un grup de cercetători de la Universitatea Salford, care coordonează partea de cercetare a proiectului, vor desfășura interviuri cu experți din Romania. Atât rapoartele, cât și interviurile vor fi integrate într-un document ce va fi înaintat Comisiei Europene.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web a proiectului [Roma MATRIX](#).

Proiectul INTEGRO. Integrare prin formare și mediere pentru ocupare

Descriere. Obiectivul general al proiectului constă în facilitarea accesului la ocupare a 780 de persoane din regiunile Nord-Vest și Centru (județele Bihor, Cluj, Satu Mare, Harghita, Covasna, Mureș) prin activități integrate de informare, orientare și formare profesională, consiliere pentru ocupare și prin sensibilizarea a 100 de manageri și personal al agențiilor private care furnizează servicii de ocupare grupurilor vulnerabile. Grupul țintă al proiectului îl constituie persoane de etnie romă, persoane cu dizabilități, tineri peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție a copilului și personal al agențiilor publice/private care furnizează servicii sociale și de ocupare grupurilor vulnerabile. Proiectul are o componentă de cercetare care prin metode cantitative și calitative urmărește cartografierea factorilor care influențează poziția, oportunitățile pe piața forței de muncă și relațiile cu non-romii (cu românii și maghiarii) ale romilor. Cercetarea de teren a început în luna august 2014.

Proiectul INTEGRO este derulat în perioada aprilie 2014 - octombrie 2015 de către Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală (Cluj-Napoca) în parteneriat cu Asociația pentru Tineret Fidelitas (Miercurea Ciuc). Proiectul beneficiază de sprijinul Uniunii Europene prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, Axa prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul major de intervenție 6.2 „Îmbunătățirea accesului și a participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii”.

Mai multe informații găsiți pe pagina web [CRDE](#).

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței - Raport privind România, 2014.

Descriere. ECRI a publicat în iunie 2014 cel de-al patrulea raport privind România. Raportul remarcă progresele înregistrate dar și o serie de probleme nerezolvate, cum ar fi aplicarea problematică a legislației privind libertatea religioasă și lenta aplicare a strategiilor de integrare a romilor.

Crearea unui Consiliu consultativ al Bisericilor și Cultelor constituie o evoluție pozitivă. Astfel se califică modificările Codului penal care a făcut din motivația rasistă o circumstanță agravantă pentru orice infracțiune. Avocatul Poporului poate acum examina petiții din partea persoanelor morale care înainte nu i se puteau

prezenta. Au fost luate mai multe măsuri pentru combaterea prejudecăților față de romi; a crescut, de asemenea, și numărul de ofițeri de poliție aparținând minorităților naționale/etnice.

Cu toate acestea, diverse asociații religioase continuă să se confrunte cu dificultăți în a obține recunoașterea oficială și înregistrarea. Nu există încă nicio lege care să reglementeze statutul juridic al minorităților naționale. De asemenea, nu există o instituție care să colecteze în mod sistematic date cu privire la încălcarea dispozițiilor de drept penal contra rasismului. Sunt necesare mai multe fonduri care să fie alocate Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, pentru ca acesta să fie în măsură de a funcționa în mod adecvat. În fine, declarațiile de stigmatizare a romilor nu sunt rare în discursul politic.

În raportul său, ECRI a făcut autorităților o serie de recomandări, printre care următoarele trei necesită o implementare prioritară: publicul larg trebuie informat cu privire la prevederile de drept penal împotriva rasismului și la instanțele unde se poate adresa pentru despăgubiri și asistență; va trebui elaborat un sistem de colectare a datelor privind aplicarea dispozițiilor de drept penal împotriva rasismului; trebuie să se imprime un impuls mai puternic strategiei de includere a minorității rome, pentru eliminarea tuturor obstacolelor din calea punerii sale în aplicare și să se aloce fonduri suficiente.

Raportul, inclusiv observațiile Guvernului României, sunt disponibile [aici](#). Acesta a fost întocmit în urma vizitei de contact a ECRI în România în luna martie 2013 și ia în considerare evoluțiile până la 5 decembrie 2013.

▪ anunțuri

Întâlnirea anuală a Gypsy Lore Society și conferința Romani Studies 2014, 11 - 13 septembrie, Bratislava, Slovacia

Descriere. Întâlnirea este organizată de către Institutul de Etnologie al Academiei de Științe Slovace în cooperare cu Facultatea de Științe Sociale și Economice a Universității Comenius, Reprezentanța Comisiei Europene în Slovacia, Institutul pentru Romi și Asociația Slovacă pentru Studiul Religiei. Ca și anii trecuți, un număr impresionant de cercetări sunt centrate pe comunitățile de romi (originari) din România, astfel: Viorel Achim: *What Gypsies in Romanian Principalities Thought about Their Emancipation from Slavery? Note on Archival Documents from the Period 1856-1859*; Victoria Baltag: *Roma Culture: Promoting and Acquiring Knowledge. Learning and Teaching Strategies inside a Roma Community in Romania*; Kitti Baracsi: *Inclusion to the Void? The Case of Roma Students in Naples*; Ahmet Yusuf Chahrour: *The Sociolinguistic Situation of Balkan Muslim Roma*; Adrian-Nicolae Furtună: *Social Representation of the Roma Deportations to Transnistria*; Barış Giray: *Language, Culture and Identity of Muslim Roma*; Costel Pavel Grigoraș: *Migration Policies: a Factor of Academic Instability for the Roma Children in France*; Chiara Manzoni: *Living in a Slum, Waiting for a Home. Survival Strategies Adopted by Roma in a Housing Project*; Airi Markkanen: *Transnational Families, Migration and Gender - Romanian Roma in Romania and Finland*; Antonio Montanes Jimenez: *Pentecostal Gypsies in Spain*; Sheila Salo: *The Ludar of Huerfano County, Colorado*; Stefania Toma: *'The Roma? Beneficiaries of Social Assistance.' Social Workers' Attitudes toward Romanian Roma*.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a [Gypsy Lore Society](#), între care și [abstractele](#) lucrărilor.

Conferința anuală a Societății de Antropologie Socială și Culturală (SASC), 21-22 noiembrie, Cluj-Napoca

Descriere. Tematica propusă pentru ediția a XI-a a conferinței anuale SASC este *Moduri de apropiere și rezistență socială*. Treizeci de ani după apariția studiilor despre rezistență ca domeniu important în cercetarea antropologică, această perspectivă de analiză rămâne necesară. Descrierea proceselor de apropiere a bunurilor materiale și a valorilor simbolice de către actori puternici ai domeniului politic și economic și analiza critică a mecanismelor ce subîntind aceste procese au o poziție centrală în cadrul

disciplinei. Antropologii fac legătura între analizele care se concentrează pe formele de rezistență cotidiană ale celor deprivați și marginali și modurile mai cuprinzătoare de a înțelege rezistența, de la structuri de colaborare între subalterni și cei cu acces la putere, la forme de negociere și de bruiere a relațiilor de putere în interiorul statelor naționale, între acestea și la nivelul organizațiilor suprastatale. Aproprierea și rezistența, ca mecanisme sociale mai generale de adaptare și relaționare la mecanismele puterii, au fost studiate cu privire la procesele de migrație, relații etnice etc., în noile forme de producție și reproducție culturală. Mai mult decât atât, transformările sociale recente sugerează că este din nou foarte important să ne gândim la relația dintre putere și rezistență prin redefinirea termenilor teoretici și ținând cont de detaliile etnografice relevante. Conferința va reprezenta un spațiu comun pentru cercetări care revelează formele pe care le iau apropierea și rezistența în diverse contexte sociale și la scale diferite, concentrându-se pe experiențele din Europa Centrală și de Est.

Conferința va fi precedată în 20 noiembrie de *Atelierul de metodologie*, ediția a II-a. Atelierul este un for care chestionează relația dintre situația cercetătorului ca subiect cunoscător și producția de cunoaștere. Această ediție își propune să pună în discuție proiectul unei dezentralizării epistemice a Europei de Est post-socialiste.

Înregistrarea online a lucrărilor este posibilă până în data de 15 septembrie 2014.

Mai multe informații găsiți pe [pagina web a conferinței](#).

Nothing about us without us? - Roma participation in policy-making and knowledge production, 11-13 octombrie 2014, Budapesta

Descriere. Evenimentul este organizat de către Roma Research and Empowerment Network, o rețea de cercetători romi și non-romi, activiști și cetățeni interesați fondat în 2011. Partenerii sunt Universitatea Corvinus din Budapesta, Universitatea Bristol, Centrul European pentru Drepturile Romilor (European Roma Rights Centre), Fondul de Educație pentru Romi (Roma Education Fund), Fundația pentru o Societate Deschisă și Rețeaua Virtuală a Romilor (Roma Virtual Network).

Evenimentul include ateliere și o conferință. Cele trei zile sunt dedicate explorării obstacolelor instituționale și sistemice care stau în calea participării a organizațiilor romi, cercetătorilor și cetățenilor interesați în politicile și reprezentările care le afectează viața. Pe lângă trecerea în revistă a situației curente în domeniul politicilor publice la nivel UE și național, sferei academice și a societății civile, discuțiile vor fi centrate pe posibilele direcții care ar trebui luate în lupta pentru justiția socială pentru romi.

Termenul-limită pentru aplicație: 15 septembrie 2015.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web a [Roma Research and Empowerment Network](#).

Apel pentru lucrări: "Mainstreaming the extreme": political factors, social conditions and cultural perceptions propelling the far-right and neo-nationalism in Europe

Descriere. Apelul pentru lucrări a fost lansat de către revista *Intersections. East European Journal of Society and Politics*. Revista a fost fondată în 2014 sub egida Centrului de Studii Sociale al Academiei de Științe maghiare având un consiliu editorial internațional. Revista este o publicație online cu acces nelimitat publicului larg, articolele fiind evaluate de către cercetători invitați (*blind peer review*). Primul număr va apărea în 2015, iar tematica acestui număr se axează pe factorii politici, condiții sociale și percepții culturale care suportă extrema dreaptă și neo-naționalismul în Europa.

Propunerile pentru lucrări sunt așteptate până la 15 septembrie 2014, urmând ca lucrările acceptate să fie finalizate până la data 15 noiembrie 2014.

Detalii despre revistă și tematica propusă găsiți pe pagina web [Intersections](#).

Apel pentru lucrări: Talking about Roma: Implications for Social Inclusion

Descriere. Apelul a fost lansat de către revista *Social Inclusion*. Contribuțiile la acest număr special vor

noutăți

În cercetarea minorităților naționale din România
iunie-august 2014

aborda aspectele diferite ale relației dintre discursuri și practici ale incluziunii sociale a romilor în Europa. Editorul invitat pentru acest număr este dr. Eben Friedman (ECMI).

Abstractele lucrărilor sunt așteptate între 1 și 8 octombrie, iar lucrările finalizate între 26 ianuarie și 1 februarie 2015.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web revistei [Social Inclusion](#).

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web a [Institutului pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale \(ISPMN\)](#).

Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați [pagina web a Institutului](#).